

N:o 16.

Af herr **C. J. Jakobson**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning af emigrationsfrågan m. m.

En af de frågor, som för närvarande mest intressera nationen, är säkerligen emigrationen. Statistiken visar, hurusom årligen flere tusental unga, kraftiga personer lämna fosterlandet för att i främmande land söka en utkomst, som med flit och sparsamhet kunde nås lika väl här hemma. Om utvandrarne visste detta, är det sannolikt, att de flesta skulle stanna hemma, och ännu flera skulle göra det, om de kände de oerhörda svårigheter, de i flesta fall gå till mötes i det främmande landet, huru deras arbetskrafter där öfveransträngas, och huru de i nödens och olyckans stund stå utan det skydd och den hjälp, som här hemma återigen alltid räckes den olycklige.

Det lider sålunda icke något tvifvel, att icke en systematiserad upplysning om emigrationens faror i väsentlig mån skulle hämma utvandrarströmmen, men denna upplysning kan bäst och kraftigast lämnas genom statens försorg, och statsmakterna böra för den skull gå i författning om att sprida densamma. Huru detta lämpligast bör tillgå, lär väl endast kunna utredas genom Kungl. Maj:t.

Ett annat sätt att hämma emigrationen är att bereda de unga bättre framtidsutsikter här hemma. För arbetsklassen torde visserligen genom bekvämt arbete, höga löner m. m. vara bättre sörjdt i Sverige än flerstädes i utlandet. Så att för den skull lär icke någon behöfva utvandra. Men man torde icke misstaga sig, om man antager, att det är den (för öfrigt mycket osäkra) utsikten att i Amerika vinna ett eget hem, som drifver stora hopar af svenska män och kvinnor ditöfver. Men tillfälle

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 7 Häft. (N:is 16—18). 1

till egna hem bör kunna beredas i Sverige, lättare än någon annorstädes, på våra hundramila odlingsbara mossar, på våra många och stora kronodomäner och för öfrigt litet hvarstädes, där enskild företagsamhet kan understödjas. Men om detta skall kunna ske, fordras det naturligtvis, att det allmänna träder hjälpende och underlättande emellan. Staten bör sálunda ej blott tillhandagå med billiga och lätt åtkomliga penninglån, utan den bör äfven sörja för att dess ledigvarande jordområden och andra dess domäner lätteligen kunna styckas, utdikas, där det behöfves, och till billigt pris tillhandahållas hugade köpare. Hela den storartade egnahemsidéen, som, tack vare dugande, enskilda mäns energi och arbete, kommit så långt fram här i landet, bör omhändertagas af staten och på ett klokt sätt systematiseras. Kunde detta ske, utan att den benhårda byråkratismen, som så ofta eljest, finge lägga sin hand kväfvande på denna idé, skulle man på den vägen säkerligen ernå det bästa skyddet mot utvandringen till Amerika.

Äfven härvidlag kräfves en grundlig och sakrik utredning, hvilken bäst kan verkställas af en väl sammansatt kommitté.

Men först och främst är det något annat, som staten måste vidtaga för att hämma emigrationen. Och det är att icke indirekt uppmuntra och understödja densamma. Men detta sker verkligen genom det omsorgsfulla sätt, på hvilket staten genom sin lagstiftning skyddar emigrantagitorernas tvifvelaktiga verksamhet. Tankegången har naturligtvis varit den, att det är bättre, att det finnes noggrannt kontrollerade agenter, som så att säga endast under myndigheternas ögon få handhafva emigranternas angelägenheter, än att släppa dem i händerna på förste bäste runnare, och på det sättet ha statens emigrantlagar tillkommit. Men i skyddet af dem florerar en verklig agitation bland folket, för att få detta att utvandra, på det att agenterna må förtjäna sina provisioner och emigrantångarna sina biljettintäkter. Med lysande förespeglingar uppeggas gemene man att tro, att tillståndet i det främmande landet är i allo ljust och lyckligt, medan samtidigt förhållandena här hemma utmålas enbart svarta och dystra. I tusental bedrifva öfver- och underagenter denna sin verksamhet ute i bygderna, och det är klart, att den sådd, de så, måste bära frukt. Det ginge väl dock an, om dessa agitatorer hölle sig till sanningen och inom laglighetens gränser. Men i sin ifver att fånga själar och provisioner öfverdrifva de betänkligt emigrationens fördelar, och särskildt med afseende på värnpliktiges förskaffande ur landet bedrifva de en verksamhet i stor skala, som är fullkomligt lagstridig.

Det är agenterna och deras förhållande, som utgöra kärnpunkten i emigrationsfrågan. Det är på dem lagstiftarne ovillkorligen främst böra fästa sin uppmärksamhet. Och det kan väl då icke förnekas, att det enklaste och rättaste sättet vore att alldeles förbjuda emigrantvärfning och hvad eljest med sådan sammanhänger. Numera torde icke heller agenter vara nödvändiga för hvad vi skulle vilja kalla den naturliga emigrationen. Vi syfta därvid i första rummet på sådana utvandrare, som i Amerika hafva släktingar och nära anhöriga, med hvilka de vilja förena sig. Att så sker, där t. ex. den utvandrade familjefadern lyckats skapa sig en god ställning, är ju alldeles naturligt. Men i dylika och liknande fall få de hemmavarande lätteligen alla de upplysningar de behöfva för sin resa af den person, till hvilken de ämna begifva sig, så att för dem behöfvas icke några agenter. Och hvad öfriga utvandringslystna beträffar, bör ju staten icke förhindra dem att resa, om de i allo fullgjort sina förpliktelser till det allmänna. Men däraf följer icke, att staten bör legalisera eller ens tillåta agitatorer, som locka dem att emigrera, utan skola de ändtligen begifva sig i väg, kunna de ju söka de upplysningar, som tarivas, hvar sådana eljest kunna stå till buds. Hvad som redan nu kunde göras vore, att allmänna åklagarne hölle efter den olagliga emigrantagenturverksamhet, som besökande svensk-amerikanare utöfva.

Det fanns en tid, dess bättre mycket länge sedan, då nöd rådde här i landet, då folket var utarmadt ej blott af nödår, utan äfven i följd af en oklok finanspolitik. Då strömmade mång tusende ut ur landet för att i Amerika söka det dagliga brödet. Då fosterlandet den gången verkligen icke kunde gifva alla sina barn bröd, fick det ju finna sig i att mista så många kraftiga armar, och det var då äfven dess sorgliga plikt att lämna utvandringen det skydd, som fordrades för att icke de stackars emigranterna skulle råka i händerna på bedragare. Nu äro tiderna dock annorlunda. Nu är folket så upplyst, att det icke faller offer för förste bäste lyckoriddare. Och framför allt kan Sverige nu gifva huld och bröd åt alla sina söner och döttrar, och äfven åt dem, som redan öfvergifvit fosterjorden, men som skulle vilja återvända dit.

Detta förändrade tillstånd kräfver ovillkorligen andra utvandringslagar, lämpade efter dagens behof, och då bör första åtgärden vara att strängeligen förbjuda hvarje form af agitation eller agentur för utvandringen. Det kan icke behöfvas för amerikaresande annat kommissionärskap, än som behöfves för hvarje annan ångbåtstrafik. Det faller af sig själf, att i samband med en sådan bestämmelse äfvenledes skulle förbjudas allt

kringspridande af utvandringsprospekter, liksom all annonsering i pressen därom. Därvidlag befinner sig lagstiftningen på gamla, kända marker, då det här icke gäller något annat än att på detta område öfverföra den lagstiftning, som redan finnes i fråga om utländska eller icke tillåtna lotterier.

Emigrantfrågan har slutligen ännu en sida, som minst af alla beaktats i den lifliga diskussion, som på sistone förts om denna angelägenhet. Härmed afses frågan, om huruvida icke sådana åtgärder kunde vidtagas af det allmänna, hvarigenom man kunde återföra en stor del af det utvandrade folket till den gamla fosterbygden. I själfva verket torde det väl vara så, att flertalet af dem, som utvandrat till Amerika, bittert ångra det steg de sålunda tagit. Många skäl kunna medverka därtill, men icke minst torde deras ånger härleda sig af den obehagliga upptäckten, att de i själfva verket kommit in i vida sämre förhållanden än de hafva hemma. Emellertid ha de, oftast kanske med uppjudande af sina egna och de sinas sista ekonomiska resurser, kommit öfver till det främmande landet, och någon utsikt att åter taga sig hem ha de icke under mycket lång tid. Detta tvingar dem att, trots allt, släpa sig fram därute. Många föränledas också därtill af en missriktad ambition, som bjuder dem att, huru illa det än må gå, dock icke vända om hem för att ej behöfva erkänna, att man begått en dumhet. Denna sista sorgligt oriktiga tankegång torde nog också i otaliga fall vara skälet till det pris och lof öfver de nya förhållandena, som så ofta förekomma i breffen till de hemmavarande och som sålunda, olyckligt nog, så småningom bereda marken för emigrantagitatorerna. Kunde ett sätt uttänkas att förhjälpå dessa ångerköpta emigranter till fosterlandet just i det ögonblick, de lärt sig inse sitt misstag, så skulle säkerligen årligen ett stort antal amerikafarare återvända till Sverige, och den faktiska emigrantsiffran sålunda väsentligen minskas. Ett sådant sätt, som sannolikt med litet god vilja kunde ordnas, vore måhända, att något flottans därtill lämpligt fartyg några gånger årligen gjorde en tur till amerikansk hamn för att afgiftsfritt medföra hem svenskar, som ville återvända. Flottans manskap kunde ju få öfning under dessa expeditioner. Hade flottan ej lämpligt fartyg, borde sådant anskaffas. Naturligtvis skulle dessa gratis hembefordrade därefter ej tillåtas åter begifva sig ur landet, innan de ersatt sin hemresa.

Genom ett omsorgsfullt studium af emigrantförhållandena i Amerika, genom sakkunnigt biträdande af där bosatta landsmän, som ömma för de stackars emigranterna, och genom samverkan af myndigheterna och praktiska

män i olika ställningar skulle säkerligen en utredning kunna åvägbringas, som utvisade ett medel att lösa den kinkiga frågan om ordnandet af återvandringen hit, utan att man därmed utsatte sig för den risken, att endast hembefordra lustresande, som snart åter skulle ge sig af igen.

Emigrantfrågan har således många faser, den ena svårare än den andra. Men å andra sidan är dess lösning af så ofantlig betydelse för vårt land, för dess jordbruk och öfriga näringar, att statsmakterna måste ägna det mest ingående intresse åt dess lösning.

På utställningen i S:t Louis torde komma att uppföras en svensk byggnad. Den skall åstadkommas genom enskild insamling, men af allmänna medel borde lämnas ett anslag för att på lämplig och lätt tillgänglig plats i denna byggnad genom regeringens försorg af sakkunnige personer arrangera en utställning af grafiska framställningar, bilder, o. s. v., som vore ägnade att för svensk-amerikanerne, då de besöka byggnaden, påvisa, dels huru ofantligt Sverige i näringsafseende m. m. gått framåt under de sista årtiondena, dels äfven hvilka utmärkta arbetstillfällen, egnahemstillfällen och arbetspriser, som finnas här, och dels huru man bör gå till väga för att billigast och bäst komma åter till Sverige.

Man ser ofta på utställningar sinnrikt åstadkomna bilder och framställningar, hvilka verka kraftigare och bättre öfvertygande än alla skrifter kunna göra. Något i den vägen jämte annat torde vara lämpligt att åstadkomma på en utställning i Amerika, dit hundratusentals svensk-amerikaner kunna väntas att komma.

På grund af hvad således anförts, vågar jag vördsamt yrka,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på de i denna motion framställda förslag och önskemål med underdånig anhållan om en allsidig utredning af emigrationsfrågan och vidtagande fortast möjligt af lämpliga åtgärder.

Stockholm den 15 januari 1904.

C. J. Jakobson.
